

Een reiziger

John Boyne bij Meulenhoff Boekeriej:

Dief van de tijd

De jongen in de gestreepte pyjama

De scheepsjongen

Het winterpaleis

Noah Barleywater gaat ervandoor

De witte veer

De vreselijke belevenissen van Barnaby Brocket

Het victoriaanse huis

De jongen die zijn vader zocht

De grote stilte

De jongen op de berg

Wat het hart verwoest

Een ladder naar de hemel

Mijn broer heet Jessica

Een reiziger

John Boyne

Een reiziger

ROMAN

Vertaald door Reintje Ghoos
en Jan Pieter van der Sterre

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-9422-1

ISBN 978-94-023-1555-4 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *A Traveller at the Gates of Wisdom*

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Auteursfoto: © Chris Close

Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2020 John Boyne

© 2021 Nederlandse vertaling Reintje Ghoos, Jan Pieter van der Sterre en Meulenhoff

Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn broer Paul

Opmerking van de schrijver

Namen van landen in de hoofdstuktitels slaan op het gebied dat ze nu, in 2020, aanduiden.

Alle andere geografische namen, van steden en dorpen, zijn zoals ze waren ten tijde van het verhaal, of op het vroegst bekende moment van hun bestaan.

Inhoud

Deel 1: Een reiziger in het duister

Palestina, AD 1	15
Turkije, AD 41	24
Roemenië, AD 105	33
Iran, AD 152	42
Italië, AD 169	49

Deel 2: De grote vernedering

Zwitserland, AD 214	61
Somalië, AD 260	68
Zuid-Korea, AD 311	76

Deel 3: Een meester-vakman

Eritrea, AD 340	85
Cyprus, AD 365	94
Guatemala, AD 420	102
Hongarije, AD 453	111
Afghanistan, AD 507	119
Jemen, AD 552	128

Deel 4: Een gezicht in steen

Sri Lanka, AD 588	137
Groenland, AD 623	145
Peru, AD 665	153
Bulgarije, AD 710	160

Mexico, AD 752	169
Egypte, AD 767	176

Deel 5: De drie juwelen

Ierland, AD 800	191
Nepal, AD 862	201
Indonesië, AD 907	210
Armenië, AD 944	219

Deel 6: Millennium

IJsland, AD 999	229
Mozambique, AD 1000	236

Deel 7: Pruimenbloesemlieders

België, AD 1050	245
Nederland, AD 1086	254
Zweden, AD 1133	264
China, AD 1191	272
Griekenland, AD 1223	283

Deel 8: De schuilplaats van de wereld

Portugal, AD 1267	295
Noord-Korea, AD 1301	305
Noorwegen, AD 1349	314
India, AD 1385	321
Argentinië, AD 1430	328

Deel 9: De schaduw van mijn schaduw

Namibië, AD 1471	337
Spanje, AD 1492	345
Vaticaanstad, AD 1512	355
Engeland, AD 1599	364

Deel 10: Een duivelse belofte

Brazilië, AD 1608	377
Nieuw-Zeeland, AD 1642	387
Canada, AD 1694	396
Japan, AD 1743	404

Deel 11: Goede en slechte engelen

Duitsland, AD 1790	419
Schotland, AD 1832	427
Australië, AD 1880	436

Deel 12: De zon, de maan en de sterren

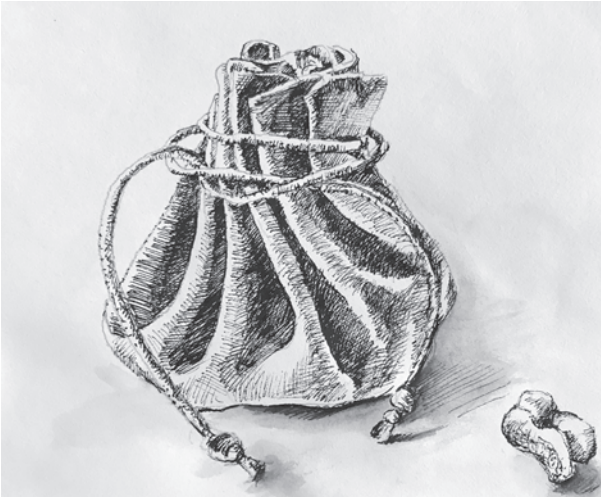
Frankrijk, AD 1916	447
Tsjechië, AD 1939	456
Rusland, AD 1961	465
Verenigde Staten van Amerika, AD 2016	472

Epiloog	483
<i>Speerwerper Uil</i> , AD 2080	485

DEEL I

EEN REIZIGER
IN HET DUISTER

Palestina

AD 1

Op de avond dat ik werd geboren, verliet mijn vader, Marinus, ons huis terwijl mijn moeder aan het bevallen was, en in de acht uren daarna bracht hij een tiental kleine jongetjes om het leven, zoontjes van burens en vrienden, stuk voor stuk nog geen twee jaar oud.

Hij bezat vier zwaarden, waaronder een paar *gladii* en een *sica*, een sierwapen dat al drie generaties in onze familie was, maar om een eind te maken aan het leven van al de kindertjes koos hij het kleinste wapen uit zijn arsenaal, een zogeheten *parazonium*, een driehoekige dolk met een houten handvat en een zilveren lemmet. Midden op de stootplaat was een bijzonder kostbare robijn ingelegd; de helderrode gloed kon elk moment het bloed weerspiegelen dat uit de kinderlichamen stroomde.

Hij was een plichtsgetrouw man en liep zonder aarzelen van deur tot deur, doorzocht elk huis op verborgen zuigelingen en plantte dan zijn mes in het hart van elk jongetje dat hij vond; terwijl moeders gilden van afgrijzen en hem overlaadden met vloeken, stonden vaders zwijgend en machteloos in een hoek, want ze wisten dat als ze hun mond open durfden te doen, het mes ongetwijfeld zijn weg zou vinden door hún keel voordat ze uitgesproken waren. Oudere broers en zussen keken bevend van angst toe terwijl Marinus zijn duistere klus klaarde, bevuilden zich, waren bang dat ook zij werden veroordeeld door de goden voor een niet nader omschreven misdaad, maar nee, zodra de baby van deze wereld naar de volgende was gestuurd, keek mijn vader nauwelijks in hun richting en ging op pad naar het volgende huis, en het daaropvolgende, en het daaropvolgende, want er waren meer baby's te ontdekken en meer levens voortijdig te beëindigen.

Na elke moord veegde hij het lemmet af aan zijn tuniek, de stof veranderde gestaag van kleur naarmate de zon in het oosten boven de horizon begon te komen, als vurige getuige van onbeschrijflijke misdaden, en al snel verdween het grijs onder een donkerrode laag.

Natuurlijk was Marinus die nacht niet als enige betrokken bij bloedige acties. Meer dan dertig andere soldaten waren door koning Herodes naar de steden rondom Bethlehem gestuurd, van Ramat Rachel in het noorden tot Rafida in het zuiden en van Har Gilo in het westen tot Juhazm in het oosten, totdat er meer dan driehonderd kleine jongetjes ter dood waren gebracht voor de misdaad dat ze misschien een koning van de Joden waren.

Toen mijn vader in de vroege ochtend naar huis terugkeerde, had zijn geest een barbaarse tint gekregen, die nooit meer kon worden uitgewist, en zoog ik aan de borst van mijn moeder; hij legde een trillende hand op mijn schedel en liet hem daar eventjes liggen terwijl hij me zijn zegen gaf en de onsterfelijken boven op de Olympus om vergeving smeekte. Toen hij zijn hand weghaalde, bleef er een bloedspoor achter, een dodelijk residu, en ik heb me altijd afgevraagd of er een restant van zijn misdaden onuitwisbaar op mijn ziel is blijven rusten, een tatoeage die onzichtbaar was voor iedereen behalve voor de ogen van de goden, een herinnering aan het bloedbad van onschuldigen dat plaatsvond toen ik mijn longen voor het eerst met lucht vulde.

Dat hij een tiental baby's van het leven beroofde, is natuurlijk akelig ironisch, want hij zou in de loop van zijn leven hetzelfde aantal baby's voortbrengen, hoewel weinigen daarvan hun kindertijd zouden overleven.

Hij droeg ook vier echtgenotes ten grave, hoewel hij daar in geen van de gevallen verantwoordelijk voor was, haast ik om eraan toe te voegen, en mijn moeder, Floriana, zou de laatste vrouw zijn die met hem trouwde, maar niet de laatste die bed en huis met hem deelde.

Toen hij voor het eerst trouwde was Marinus nog maar twaalf jaar oud, het was een gearrangeerd huwelijk met zijn nicht Iunia; het ritueel vond plaats in een stenen tempel in de stad Za'tara, waar ze beiden waren geboren. Dat huwelijk was geen succes. Zijn vader en zijn oom, hebzuch-

tige mannen met een wrede inborst, wisselden hun hele leven periodes van vijandigheid en kameraadschap af, en hun kinderen betaalden de prijs voor hun wispelturigheid. Omdat het echtpaar zo jong was, stonden naar verluidt alle vier de ouders op de avond van de plechtigheid aan weerszijden van het huwelijksbed en bestookten hun naakte, bange nakomelingen met weinig subtiele instructies over de manier waarop ze tot gemeenschap konden komen, en toen Iunia van haar stokje ging van angst en Marinus in tranen uitbarstte, kregen ze een stevig pak slaag en werd hun duidelijk gemaakt dat ze de bruidskamer niet zouden mogen verlaten voordat hun taak daar naar ieders tevredenheid was vervuld.

Iunia stierf minder dan een jaar later, bij de geboorte van een zoon, mijn broer Junius; haar kwetsbare meisjeslichaam was zo slecht voorbereid op het moederschap dat het de bevalling niet aankon. Mijn vader treurde om haar, maar was waarschijnlijk gewend geraakt aan de geneugten van het huwelijk, want hij nam bijna meteen een tweede vrouw, een dienstmeisje genaamd Livia, die hem een zestal kinderen schonk, van wie de meesten hooguit een paar maanden bleven leven, voordat hun moeder een keer drijfnat regende, zware koorts kreeg en binnen een week stierf. Daarna was er nog een derde vrouw, Capella, die beneveld door wijn in een put viel en maanden later werd ontdekt, toen haar lichaam al in een vergevorderd stadium van ontbinding verkeerde. En een vierde, Reza, die hangend aan een touw werd gevonden, als slachtoffer van een ongelukkige inborst.

Marinus had veel van zijn vrouwen gehouden en was in alle opzichten een attenter echtgenoot dan vele anderen in Bethlehem; hij had ze nooit in een boze bui een pak slaag gegeven, maar ze ook nooit echt liefgehad. Die emotie bleef gereserveerd voor mijn moeder, die hij kort na zijn tweeëntwintigste verjaardag voor het eerst te zien kreeg. En hoewel hij haar niet trouw zou blijven, want monogamie paste niet bij zijn natuur, geloof ik dat hij een diepere emotie voelde voor zijn vijfde vrouw dan voor een van haar voorgangsters.

Mijn vader hield van vrouwen, alle vrouwen, en was even weinig kritisch in zijn genegenheden als een loopse hond. Hij zei dat hij lange vrouwen

opwindend vond, maar dat kleine vrouwen goed waren voor zijn ziel. Van slanke vrouwen werd hij vrolijk, van dikke vrouwen duizelig. Hijzelf was prachtig, een beest van een man: lang en breed, met een mannelijk, knap uiterlijk, krachtige borstspieren en een verzameling gouden krullen die in zijn nek vielen, het zonlicht opvingen en een reflecterende glans toevoegden aan de diep hemelsblauwe ogen, waarmee hij zijn veroveringen verleidde, hypnotiseerde en voor de gek hield door ze het idee te geven dat er achter zijn schoonheid poëzie verborgen lag. Zijn enige onvolkomenheid was een horizontaal litteken over zijn linkerwang, het resultaat van een ruzie met een andere jongen in zijn kindertijd. Maar die imperfectie maakte hem alleen maar mooier, want zonder dat litteken, zeiden vrouwen, zou hij zo bijzonder zijn geweest dat hij nauwelijks meer een mens kon worden genoemd.

Hij was zo'n vaardige verleider dat hij zelden op weerstand tegen zijn verlangens stuitte, ieder nam die hij wilde en wanneer hij wilde, ongeacht de stand, leeftijd en burgerlijke staat. Ja, Marinus kon zelfs even makkelijk in het bed van een maagd gevonden worden als in dat van haar oma, en in de zeldzame gevallen dat zijn avances werden afgewezen, ging hij ervan uit dat de vrouw aan een geestelijke aandoening leed en nam haar toch, want hij erkende geen andere rechten dan die van hemzelf en die van zijn leeftijdgenoten binnen het Romeinse legioen. Hij was een ruwe bonk, dat zeker, maar mensen waardeerden zijn gezelschap en net als zij wilde ik zielsgraag dat hij van me hield, dat hij me als zijn zoon iets extra's zou geven. Die strijd zou ik nooit winnen.

Marinus en Floriana ontmoetten elkaar een week voor haar bruiloft, want mijn moeder was beloofd aan een andere man; die bruiloft zou een week later plaatsvinden. Ze was uiteraard niet verliefd, maar een vrouw die iets anders voelde dan dankbaarheid jegens de man die haar had uitgekozen, zou als zonderling worden beschouwd. Het huwelijk was geregeld door haar vader, Naevis van Bethlehem, die op die ochtend met haar naar de markt was gegaan om met een van de straatverkopers te onderhandelen over de prijs van zijn rozijnen. Terwijl de mannen steggelden, glipte Floriana weg naar een van de textielkraampjes, waar ze met haar hand over een stuk *dhakai* streek, dat volgens de handelaar voor

veel geld was geïmporteerd uit het koninkrijk Vanga.

‘Erg mooi,’ verzekerde hij haar, met zijn handen tegen elkaar als in gebed, om haar te overtuigen van zijn eerlijkheid. ‘In dat verre oord maken vrouwen hun jurken van deze stoffen en vullen hun echtgenoten hun buik met vele baby’s.’

Terwijl Floriana de stoffen van de man keurde kwam mijn vader uit de deuropening van een huis in de buurt en zag haar voor het eerst. Hij had die ochtend doorgebracht in bed met de vrouw van een plaatselijke belastingontvanger en drie keer kort na elkaar in haar huisgehouden als vergoeding voor het percentage op zijn loon dat hij gedwongen was terug te storten in de geldkist van de keizer, maar het erotische vuur vlamde weer op toen hij die fantastisch mooie vrouw aan de overkant van de straat zag staan. Hij keek aandachtig naar de sensuele manier waarop haar vingers de stof streelden, naar haar tong, die daarbij genietend over haar bovenlip streek, en voelde een verlangen in zich dat heel anders was dan het fundamentele verlangen naar seks dat hem op al zijn wakkere momenten achtervolgde. Hier was sprake van nieuwe emoties, die vlam vatten in het kutje van zijn maag voordat ze door zijn aderen stroomden en alle zenuwuiteinden prikkelden. Mijn moeder voelde zijn blik, draaide zich om en keek in zijn richting, bloosde onmiddellijk, want ze had nog nooit zo’n knappe man onder ogen gehad. Ook in haar begon zich iets te roeren dat inwendig had liggen sluimeren. Zij was per slot nog maar zestien jaar en de man met wie ze verloofd was, was bijna driemaal zo oud en bovendien zo zwaarlijvig dat hij bij iedereen bekendstond als ‘de Grote Olifant uit Beit Sahur’. Ze hadden elkaar maar één keer ontmoet, namelijk toen hij haar bij haar vader thuis kwam keuren, als iemand die een fokmerrie gaat bekijken, en ik neem aan dat ze met een mengeling van angst en berusting vooruitdacht aan de huwelijksnacht, gesteld dat ze wist wat die inhield. Nu was er van haar kant wilskracht nodig om Marinus de rug toe te keren, en in de war gebracht door dergelijke vreemde, verontrustende emoties liep ze weg van het kraampje op zoek naar een stil plekje om op adem te komen.

Maar voordat ze te ver weg was, had hij de straat overgestoken en stond voor haar.

‘Wilde je voor me weglopen?’ vroeg hij glimlachend, nauwelijks beseffend dat er een muskusgeur van transpiratie en seks rond hem hing. Hij ging maar eens in de paar weken naar het badhuis, als de stank uit zijn poriën zelfs zijn eigen neusgaten te veel werd, maar op de een of andere manier werkte zijn aroma vaak als een bedwelmend parfum.

‘Ken ik jou?’ vroeg ze.

‘Nog niet,’ antwoordde hij en er kwam een brede glimlach op zijn gezicht, waardoor het kuiltje in zijn rechterwang zichtbaar werd en het litteken op zijn linkerwang witter. ‘Maar dat is makkelijk te verhelpen.’ Hij deed een stap achteruit en maakte vervolgens vanuit zijn taille een beleefde buiging. ‘Marinus Caius Obellius. Lid van het Romeinse garnizoen dat hier in Judea is gelegerd. En jij bent?’

‘De dochter van Naevius van Bethlehem,’ zei ze, met een snelle blik naar de andere kant van de markt, waar haar vader nog steeds druk aan het onderhandelen was.

‘De koopman?’ vroeg mijn vader.

‘Ja.’

‘Maar je hebt toch ook zelf een naam, neem ik aan?’

‘Floriana.’

‘Het verbaast me dat zo’n man zijn dochter toestaat alleen op straat te lopen.’

‘Ik ben niet alleen,’ zei ze, en ze durfde hem lichtjes te plagen toen ze zei: ‘Ik sta toch bij u?’

‘Maar ik ben een heel gevaarlijke man,’ antwoordde hij, zich vooroverbuigend en zachter sprekend. ‘Ik ben berucht.’

Mijn moeder bloosde. Hij was voor haar al te ver gegaan. ‘Hij is daarginds, om precies te zijn,’ zei ze met een knikje in de richting van haar vader. ‘Misschien moet u doorlopen. Hij kan het weleens verkeerd opvatten dat u me aanspreekt.’

Marinus haalde zijn schouders op. Hij had nooit eerder om zulke fitnesses gemaald en was niet van plan daar nu mee te beginnen. Toestemming was per slot voor gewone mannen, niet voor Romeinse legionairs die eruitzagen alsof ze afstamden van Jupiter en Venus. ‘Kom je naar de markt met je vader,’ vroeg hij speculatief, ‘in plaats van met je man?’

‘Ik heb geen man.’

‘Wat een heuglijk nieuws.’

‘Maar binnenkort wel. Over een week.’

‘Wat een pijnlijk nieuws.’

Hij keek een andere kant op, dacht na over de gebeurtenissen die de volgende dagen vermoedelijk zouden plaatsvinden, en terwijl hij nadacht over verschillende mogelijkheden om haar van haar verloofde af te helpen, kwam mijn grootvader aanlopen om bij die jongeman te protesteren tegen de onbeschaamdheid om zijn dochter in het openbaar aan te spreken. Floriana trok haar sluijer voor haar gezicht en deed een stap achteruit toen Naevius voor hen stond en nadrukkelijk stelde dat hij de Romeinse Garde erbij zou halen als die vreemdeling zich ooit nog eens zo respectloos zou durven gedragen.

‘Maar ik hoor bij de Romeinse Garde,’ zei mijn vader met een vriendelijke glimlach, want hij had die dag geen dienst en ging gekleed in de informele stijl van alle Joodse burgers, hoewel hij zijn kleding nog maar net in orde had gebracht na zijn ontmoeting met de vrouw van de belastingontvanger. ‘Marinus Caius Obellius,’ voegde hij eraan toe, met nog een buiging, in de hoop met zijn houding te suggereren dat hij een man met een goed karakter was en niet een of andere opportunistische rover die op de markt rondzwierf op zoek naar maagden om te kunnen verleiden.

Naevius aarzelde nu een beetje, want hij was zijn hele leven beducht voor de autoriteiten geweest, maar hij kon de belediging ook niet over zijn kant laten gaan, en al helemaal niet omdat de straatverkopers toekeden.

‘Mijn dochter is een getrouwde vrouw,’ zei hij krachtig, en Marinus schudde zijn hoofd.

‘Nee,’ zei hij. ‘Haar trouwdag moet nog komen.’

Naevius wierp een boze blik op Floriana, die hevig bloosde en naar de grond keek.

‘Een kwestie van een weekje, meer niet,’ protesteerde Naevius. ‘En dan...’

‘Zeven dagen is lang,’ antwoordde mijn vader. ‘Misschien zijn we allemaal wel dood over zeven dagen. Of over zeven minuten. Waarom zou ik

niet ook een aanzoek mogen doen voordat het te laat is?’ Hij stak zijn hand uit, raakte met een nederig gebaar de arm van de oudere man aan en sprak op mildere toon: ‘Ik wil niet ongeleefd zijn, meneer,’ zei hij. ‘Maar als een man zo’n fantastische schoonheid als uw dochter tegenkomt, een meisje met de stamboom van een trots huis achter zich, is het toch normaal dat hij probeert haar tot zijn vrouw te maken? Vindt u niet?’

‘Ja,’ zei Naevius, terwijl hij een hoge borst opzette bij al die gemeenplaatsen. ‘Maar het is uiteraard onmogelijk.’

‘Waarom?’ vroeg Marinus.

‘Vanwege de Grote Olifant uit Beit Sahur,’ antwoordde mijn grootvader: naar voren leunend en met zijn ogen zo wijd open dat mijn vader de aderen als doelloze zijrivieren over de oogbol zag lopen.

‘Wat heeft hij ermee te maken?’

‘Hij gaat mijn echtgenoot worden,’ zei mijn moeder en bij haar onderbreking hief Naevius zijn hand op om haar een klap te geven vanwege haar brutaliteit, maar mijn vader stak zijn hand uit en ving Naevius’ hand halverwege op in de lucht, in een streven naar vrede.

‘Wilde u uw dochter aan de Grote Olifant uit Beit Sahur geven?’ vroeg hij met zoveel respectvolle verontwaardiging in zijn toon als hij kon oproepen. ‘Een man zo dik dat hij nauwelijks door zijn eigen deur past? Een man van wie bekend is dat hij de ruggen breekt van de ongelukkige ezels die hem moeten dragen? Nou, hij zou tijdens hun huwelijksnacht elk bot in haar lichaam verbrijzelen, en dan moet hij nog maar hopen dat hij zijn pik kan vinden in die walgelijke massa trillende blubber. De Grote Olifant uit Beit Sahur? Nee, meneer, de Grote Walvis! De Grote Walvis!’

‘Het is een man met een gezonde eetlust, dat klopt,’ gaf mijn grootvader toe. ‘Maar hij is ook rijk, dat kun je niet ontkennen. Een van de rijkste kooplui in deze streek. En hij is al bijna een maand weduwnaar, dus het is normaal dat hij een nieuwe vrouw zoekt.’

‘Heeft hij zijn laatste twee vrouwen niet vermoord?’ vroeg Marinus.

‘Ja, maar ze waren hem ontrouw,’ antwoordde Naevius schouderophalend. ‘Dus hij stond in zijn recht.’

‘Hij voerde de eerste op aan een leeuw en vilde de tweede in de loop van een week.’

‘Dat heb ik horen zeggen,’ gaf Naevius toe. ‘Hij is ingenieus in zijn wreedheid.’

‘Dan komt uw dochter op gevaarlijk terrein,’ zei Marinus hoofdschuddend. ‘Ik vraag me af of een man met uw waardigheid en reputatie zo’n partij zou kunnen accepteren als er een betere mogelijkheid voor haar staat.’

Turkije

41

Die betere mogelijkheid waarvan mijn moeder zou gaan genieten omvatte een klein huis, gebouwd uit een combinatie van zongedroogde kleibakstenen en ruw uitgehakte natuurstenen in de hoeken, waardoor we een ietsje hogere status hadden dan de meesten van onze burens. Boven ons hoofd hielden houten balken opgevuld met klei ons droog, terwijl op de aardse vloer onder onze voeten hier en daar straatstenen lagen. We sliepen in verschillende hoeken, zonder privacy, maar van 's ochtends tot 's avonds brandde er een vuur in een centrale kachel, die twee functies had: ons warm houden en ons eten koken.

Mijn vader, Marek, had niet zoveel op met humor; des te verrassender is het dat hij in een van mijn vroegste herinneringen zo hard lachend het huis binnen kwam lopen dat de tranen over zijn gezicht stroomden. Ik was sinds een paar maanden aan het leren lopen, maar stond nog steeds onvast op mijn benen, hompelde de kamer door om hem te begroeten en wilde graag omringd worden door zijn vrolijkheid.

'Jij hebt een goed humeur, zeg,' zei Folami, mijn moeder, terwijl ze omkeek en zag hoe hij ging zitten en mij met een zwaai op zijn knie zette. Intussen ging ze verder met brood bakken. Het loon van mijn vader als Romeins legionair in Cappadocië was nauwelijks genoeg voor het onderhouden van een gezin van zes personen, wat we toen waren, maar mijn moeder stond in de provincie goed bekend om haar bakkunsten en elke ochtend verschenen er vrouwen aan onze deur, die met koperen munten betaalden voor haar broden en gebak. De meeste dagen stond ze met haar handen in bloem, deeg, gist, papaver, lijnzaad en zonnebloempitten, waar ze een speciale geur van kreeg die me altijd een gevoel van veilig-